

سر شناسه : نورآبادی، غلامرضا، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور: آموزش پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد / نویسنده غلامرضا نورآبادی
مشخصات نشر: تبریز: انتشارات مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری: ۳۵۲ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی).

شابک: 978-600-93987-5-1

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: واژه نامه.

موضوع: اعتیاد - پیشگیری

موضوع: Drug addiction - Prevention

موضوع: اعتیاد - درمان

موضوع: Drug addiction - Treatment

موضوع: مربیان بهداشت - دستاویزها

موضوع: Health coaches - Hand books, manuals, etc

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷/ن ۱۷۵

رده بندی دیویی: ۳۶۲/۲۹۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۳۵۲۵۲

نام کتاب: آموزش پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد

نویسنده: دکتر غلامرضا نورآبادی

تأیید و ویرایش: فرح شکیب فر

ناشر: انتشارات مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت SHEP model

ایمیل سفارشات: shepmodel@yahoo.com

قطع کتاب: وزیری

سال چاپ: ۱۳۹۷ - تبریز

نوبت چاپ: اول

تیراژ چاپ اول: ۲۰۰۰ جلد

شابک: 978-600-93987-5-1

© کلیه حقوق متعلق به انتشارات مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت می باشد.

استفاده از مطالب این مجموعه با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب INDEX

۱-	مقدمه و پیشگفتار.....	۹
۲-	بخش اول: مهارت‌های آموزشی، ارتباطی، ارزیابی و ارزشیابی در مدل SHEP.....	۱۰
۳-	کتاب‌های راهنمای آموزشی SHEP model به فرم ساندویچی Sandwich تهیه شده اند.....	۲۰
۴-	مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت SHEP model.....	۳۰
۵-	چگونه از کتاب راهنمای آموزشی مری استفاده کنیم؟.....	۴۰
۶-	شیوه های آموزشی کاربردی.....	۷۰
۷-	نمایش عملی.....	۷۰
۸-	بحث گروهی.....	۸۰
۹-	سخنرانی.....	۹۰
۱۰-	پرسش و پاسخ.....	۹۰
۱۱-	قصه گویند.....	۹۰
۱۲-	ایفای نقش.....	۱۰۰
۱۳-	مشاوره.....	۱۰۰
۱۴-	کدام شیوه آموزشی مناسب است؟.....	۱۱۰
۱۵-	نمودار مقایسه ای محدود و نامحدود مشارکت شرکت کنندگان.....	۱۲۰
۱۶-	مربیان SHEP model کسانی هستند و چه ویژگی هایی دارند؟.....	۱۳۰
۱۷-	ابزار مربیان SHEP model چهار تکنیک و هفت مهارت.....	۱۴۰
۱۸-	جلب حمایت همه جانبه از طرف نهادها.....	۱۵۰
۱۹-	بازاریابی اجتماعی Social marketing.....	۱۸۰
۲۰-	کمپین ها Campaigns.....	۲۰۰
۲۱-	بسیجیهای اجتماعی Social mobilizations.....	۲۱۰
۲۲-	دیده بانی (ارزیابی گسترده و متمرکز) Wide and comprehensive assessment.....	۲۲۰
۲۳-	دسته بندی مخاطبان آموزشی Audience segmentation.....	۲۳۰
۲۴-	پل سازی داخل بخشی Bonding.....	۲۳۰
۲۵-	پل سازی بین بخشی Bridging.....	۲۴۰
۲۶-	خیاطی Tailoring.....	۲۴۰
۲۷-	پایش و راندگی Monitoring and Driving.....	۲۵۰
۲۸-	کشاورزی (برداشت از مزرعه) Quantitative and qualitative Evaluation.....	۲۷۰
۲۹-	ارتباط با گروه هدف در SHEP model.....	۲۸۰
۳۰-	انتخاب آگاهانه سلامتی Healthy by choice.....	۲۹۰
۳۱-	رمز موفقیت در برنامه های مدل SHEP.....	۳۲۰
۳۲-	نمودار شبکه ای فعالیتها Activity Network diagram و دستورالعمل اجرایی ترسیم آن.....	۳۳۰
۳۳-	ساختار کارگاه های تربیت مری و آموزش مردمی در SHEP model.....	۳۴۰
۳۴-	زنجیره منطقی برنامه ها در مدل SHEP.....	۳۸۰
۳۵-	ارزیابی، پایش و ارزشیابی در SHEP model.....	۴۲۰
۳۶-	شاخصهای ارزیابی، پایش و ارزشیابی در SHEP model.....	۴۸۰
۳۷-	سرمایه اجتماعی Social capital.....	۵۳۰
۳۸-	داستان واقعی از جنس سرمایه اجتماعی، یک انسان نوع دوست و مسئولیت پذیر.....	۵۷۰

۶۳	۳۹- بخش دوم : محتوای آموزشی اعتیاد
۶۴	۴۰- اسلایدهای تدریس پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد
۲۱۵	۴۱- راهنمای ارایه اسلایدهای تدریس پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد

۲۲۰	۴۲- بخش سوم : ضمیمه ها (ANNEXES)
۲۲۱	۴۳- ضمیمه ۱ سولاتی که به فراوانی پرسیده شده‌اند
۲۴۷	۴۴- ضمیمه ۲ مهارت‌های پیشگیری از اعتیاد
۲۵۴	۴۵- ضمیمه ۳ درمان‌های نگهدارنده
۲۷۲	۴۶- ضمیمه ۴ رفتاردرمانی در اعتیاد
۲۷۸	۴۷- ضمیمه ۵ وسایل کمک آموزشی در مدل SHEP

۲۸۰	۱- اورهد Over head projector
۲۸۴	۲- دیتا پرژکتور Data projector
۲۸۶	۳- فایل‌های PDF (Portable Document Format)
۲۸۸	۴- فایل‌های PPT (Microsoft powerpoint)
۲۹۰	۵- مراحل ppt از اسلاید pdf
۲۹۲	۶- وایت برد و باورد W/B boards
۲۹۲	۷- ماکت‌ها و مدل‌های نمایش models - Demonstration
۲۹۲	۸- لوح‌های نمایش models - Demonstration

۲۹۳	۴۸- ضمیمه ۶ تصاویری از عملکرد مریبان SH در سطح کشور
۳۰۲	۴۹- ضمیمه ۷ پمفلت اعتیاد
۳۰۵	۵۰- ضمیمه ۸ پوسترهای اعتیاد
۳۱۲	۵۱- ضمیمه ۹ پرسشنامه پیش و پس آزمون
۳۱۸	۵۲- ضمیمه ۱۰ فرم‌های مریبان SHEP model

۳۱۹	۱- فرم کار تیمی کارگاه‌های تربیت مربی
۳۲۰	۲- فرم همکاری داوطلبین سلامت
۳۲۱	۳- گواهی پایان دوره مربی‌گری
۳۲۲	۴- لیست حضور و غیاب
۳۲۳	۵- برگ پرسش و پاسخ
۳۲۴	۶- برگ گزارش مربی

۳۲۵	۵۳- ضمیمه ۱۱ فرم برنامه عملیاتی- گزارش استانی- گزارش شهرستانی
۳۲۹	۵۴- ضمیمه ۱۲ اصطلاحات
۳۳۶	۵۵- ضمیمه ۱۳ منابع و رفرنسها

بر اساس اصول و ارزشهای هفتگانه جمعیت هلال احمر، در جهت الهام بخشی، ترغیب، تسهیل و ترویج کلیه فعالیتهای بشردوستانه جمعیت‌های ملی در هر زمان، به منظور پیشگیری و کاهش آلام بشری و در نتیجه کمک به حفظ جان و ارتقاء سلامت انسانها و صلح در جهان، پرداخت به مسائل اجتماعی و سعی در از بین بردن عواملی که موجب بروز آسیبهای اجتماعی میشوند یکی از وظایف سازمانی این جمعیت می باشد.

در این بین اعتیاد، رتبه اول در آسیبهای اجتماعی کشور را به خود اختصاص داده است. تبعات و لطامت فردی، اجتماعی، اقتصادی، سلامتی و حتی امنیتی این بلای خانمانسوز چنان عظیم است که در صورت غفلت از آن میتواند جامعه را تحت تاثیر قرار داده و آن را به تباهی بکشاند. لذا پیرو تاکیدات مقام معظم رهبری بر مزم جدی دستگاههای دولتی، حاکمیتی و همچنین ارگانهای مردمی به پنج آسیب اجتماعی کشور (اعتیاد- حاشیه نشینی- طلاق- مفاسد اخلاقی- مناطق پیران خیز) و تلاش همه جانبه برای رفع آنها، سازمان جوانان جمعیت هلال احمر با همکاری شورای اجتماعی وزارت کشور، ستاد مبارزه با مواد مخدر و بهره مندی از تجربیات ارزشمند وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در زمینه اجرای برنامه های موفق تربیت مربیان سلامت در سطح کشور، اقدام به تهیه و تدوین بسته آموزشی پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد بر اساس مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت نمود تا با اجرای کارگاه ها بصورت آشنایی از سطح کشوری تا استانی و شهرستانی اقدام به تبیین میزان آزارهای جوانان هلال احمر نماید.

ایران کشور نسبتاً جوانی است. لذا در صورت داشتن برنامه و ایجاد شرایط حمایتی میتوان از نیروی جوانی و نشاط این قشر عظیم در جهت توسعه همه جانبه کشور بهره برد. در صورت نداشتن برنامه مشخص و نبود حمایتهای لازم همین قشر جوان میتواند به یک گروه در معرض خطر از نظر ابتلا به اعتیاد سایر آسیبهای اجتماعی، تبدیل شود و خود مشکلی شود از مشکلات اساسی کشور! استفاده از تاثیر همسان peer influence در موفقترین روشهای علمی و عملی در بسیاری از کشورها در جهت مبارزه با اعتیاد معرفی شده است. جنبه منفی تاثیر همسان همسر، بچه، دوستان، دوستان و نوجوانانی است که به زندان افتاده اند و یا به سیگار و مواد دیگر معتاد شده اند. با استفاده از جنبه مثبت همسان، میتوان با تربیت مربی جوانان داوطلب و علاقمند و توانا بصورت آشنایی و هرمی درموضوع پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد و فرستادن آنها داخل گروههای همسان موجب افزایش آگاهی، نگرش و رفتار سایر جوانان در حوزه اعتیاد شد و بدین ترتیب قدم به قدم در حوزه کاهش آسیب فردی و اجتماعی در موضوع اعتیاد برداشت. بدون اغراق میتوان گفت عصاره جوانان بشردوست و دغدغه مند جامعه که که آماده کمک به افراد آسیب پذیر و آسیب دیده هستند با تعداد نزدیک به یک میلیون نفر در سازمان جوانان جمعیت هلال احمر و بصورت داوطلبانه شده اند که ویژگی های فوق را در شرایط مختلف از جمله زلزله، سیل و انواع حوادث در کشور به منصه ظهور گذاشته اند. مبارزه با اعتیاد نیز حیطه جدی و بزرگی است که ورود این جوانان برومند میتواند در پیشگیری و کنترل آن در سطح جامعه بسیار موثر باشد.

امیدوارم جوانان عضو جمعیت، که در کارگاههای تربیت مربی کشوری و استانی و شهرستانی آموزش شرکت خواهند کرد با دقت کامل و بصورت علمی و عملی، تکنیک و مهارت ارتباطی و آموزشی این مدل را بخوبی فراگیرند و از آن در مداخلات آموزشی خود در گروههای مختلف مردمی علی الخصوص گروههای در معرض خطر جوانان بکارگیرند.

طی روند مراحل مطالعاتی و اجرایی این برنامه با مشارکت وزارت های محترم کشور، بهداشت و دانشگاه، ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور، نشان دهنده تیمی بودن و بین بخشی بودن ماهیت برنامه مبارزه با اعتیاد است که امیدوارم در ادامه شاهد مشارکت بیشتر ارگانهای دولتی و غیردولتی در اجرای این برنامه و رسیدن به هدف کاهش آسیب اجتماعی در حوزه اعتیاد در کشور عزیزمان باشیم. همچنین بر خود لازم می دانم از تلاشهای کلیه همکارانم در جمعیت هلال احمر به ویژه سرکار خانم کبری محمدی مشاور رئیس سازمان جوانان هلال احمر و جناب آقای دکتر فرزاد کریمیان طهرانی معاون جوانان جمعیت هلال احمر استان آذربایجان شرقی و برادر گرانمایه و پژوهشگر متعهد جناب آقای دکتر غلامرضا نورآبادی صمیمانه تشکر کنم.

دکتر مسعود حبیبی

رئیس سازمان جوانان جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

بسیاری از بیماریهای تهدید کننده جوامع بشری در صورت بروز اپیدمی موجب بروز خسارات فراوان انسانی، اجتماعی، اقتصادی و حتی امنیتی در سطح جهان خواهند شد و این خسارات محدود به کشورها و منطقه محدودی از دنیا نخواهد بود.

از جمله این بیماریها، اعتیاد و سایر بیماریها نظیر ایدز و هپاتیت است که به دنبال شیوع اعتیاد بر بروز و شیوع آنها نیز افزوده میشود. در دوره‌ای از زمان، خطر انتقال ایدز از طریق اشتراک سرنگهای تزریقی توسط معتادان یکی از معضلات مهم کشور بوده و همچنان هم هست ولی در چند سال اخیر با افزایش سوء مصرف از داروهای محرک آمفتامینی توسط جوانان، شاهد افزایش ابتلا از راه ارتباطات جنسی پرخطر به بیماریهای نظیر ایدز و هپاتیت هستیم.

وجود برنامه‌ها و مراکز کاهش آسیب در سیستم سلامت کشور برای افراد پرخطر از نظر اعتیاد تزریقی و رفتارهای پرخطر جنسی متعاقب آن و همچنین وجود کلینیکهای ترک اعتیاد و مراکز بازپروری معتادان از جمله اقدامات مفیدی است که در حوزه پیشگیری های ثانویه و ثالثیه این بیماری در حال انجام است.

اما مهمترین و موثرترین سطح پیشگیری از بیماری اعتیاد سطح ابتدایی یا primordial است. در این سطح، هدف پیشگیری از شرایط اصلی علیتی یک بیماری است که در موضوع اعتیاد تلاش در جهت زدودن فقر از جامعه، اشتغال، مبارزه با قاچاق و یکی از مهمترین موارد تلاش در جهت افزایش سواد سلامت مردم در این زمینه است.

سواد سلامت در تلفیق به مهارتها و قابلیت‌های گفته میشود که مردم کسب میکنند تا انتخابهای آگاهانه انجام دهند تا بر کمیت و کیفیت زندگی خود بیافزایند.

این بسته آموزشی بر اساس مدل جامع سیستماتیک آموزش و ارتقاء سلامت یا (SHEP)

Systematic comprehensive health education and promotion model یا بیش از پانزده سال سابقه اجرا در سیستم سلامت کشور، تهیه و تدوین گردید است. مدل SHEP، طرح ابداعی و ابتکاری همکاران بسیار عزیزم در دانشگاه علوم پزشکی تبریز است که حاصل تلاشهای تحقیقاتی و اجرای چندین ساله این عزیزان می باشد. برخود واجب می دانم از کلیه همکاران ارجمند طراح و مجری این برنامه عظیم و اثربخش آموزشی که تلاش توانشان را در کفه اخلاص گذاشتند تا با تربیت بیش از صد هزار نفر مربی سلامت در موضوعات مختلف در سطح کشور و پرگیری برنامه اجرایی آن در سطح شهرها و روستاها، این مدل جامع به نتیجه برسد کمال تشکر و قدردانی خود را ابراز نمایم.

یکی از نقاط قوت این مدل آموزشی، تاکید بر جلب مشارکت و همکاری سایر ارگانهای دولتی و غیر دولتی و علی الخصوص فعال سازی بدنه اجتماعی در حوزه ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیمار سامیه است. که با تربیت شبکه مربیان آموزشی بصورت آشنایی میسر میشود. در این بین پیشگام شدن ارگانهای مردمی مانند سازمان جهات مختلف هلال احمر با پوشش فراگیر اعضای کشوریش که بصورت داوطلبانه، آماده همکاری در توسعه همه جانبه کشور هستند، در پیشگیری، کنترل و درمان اعتیاد که دارای جنبه اجتماعی و فرهنگی فراوانی است، بسیار موثر است.

امیدوارم ورود اعضای محترم و مردمی جمعیت هلال احمر به تیم کشوری، مربیان سلامت SHEPmodel، جمع آنها را از حالت صد هزار نفری به چند میلیون نفری تبدیل کند تا با فعالیت های خالصانه آنها شاهد آثار و برکت افزایش سواد سلامت مردم در حوزه اعتیاد باشیم تا بدینوسیله بتوانیم قدمی موثر در کاهش آسیب اجتماعی ناشی از اعتیاد در جامعه داشته باشیم.

دکتر محمد مهدی گویا

مشاور معاون بهداشت

و رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی